

Sygn. akt I ACa 727/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Górczanowska SSA Robert Jurga
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2014 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. G.

przeciwko Bankowi (...) SA w W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 20 grudnia 2013 r. sygn. akt I C 2939/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 5.400 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt I ACa 727/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 listopada 2014 r.

W pozwie z dnia 26 września 2012 r. powódka M. G. domagała się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) z dnia 15 czerwca 2012 r. wystawionego przez pozwaną Bank (...) Spółkę Akcyjną w W. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przez Sąd Rejonowy w Starachowicach postanowieniem z dnia 11 lipca 2012 r. sygn. akt I Co 991/11 oraz wniosła o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazała, że w dniu 25 lutego 1997 r. poręczyła za zobowiązanie z tytułu kredytu skonwertowanego w wysokości 93 000 zł udzielonego A. G. (1)

przez Bank (...) w K. na działalność gospodarczą. W dniu 26 września 2011 r. doszło do zawarcia umowy ugody nr (...) w sprawie restrukturyzacji zadłużenia pomiędzy A. G. (1), A. G. (2) i M. G. a Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W.. Na mocy §(...) ugody A. G. (1) i M. G. uznali zadłużenie w kwocie 386 923,70 zł i zrzekli się zarzutu przedawnienia. W §(...) ugody A. G. (1) zobowiązał się do terminowej spłaty zadłużenia w kwocie 175 000 zł w ratach, zaś w § (...) w zamian za udzielenie poręczenia przez A. G. (2) oraz ustanowienie hipoteki do kwoty 500 000 zł na nieruchomości należącej do A. G. (2) objętej księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Starachowicach M. G. miała być zwolniona z długu. Zgodnie z § (...) umowy w przypadku braku wywiązania się dłużnika bądź dłużnika solidarnego z któregokolwiek z zobowiązań zawartych w ugodzie Bank mógł wypowiedzieć umowę z zachowaniem 7-dniowego terminu wypowiedzenia. Ugoda weszła w życie. Pismem z dnia 8 maja 2012 r. pozwany wypowiedział z zachowaniem 7-dniowego okresu warunki umowy ugody w zakresie terminów spłaty zadłużenia i wezwał do zapłaty całości roszczenia w kwocie 352 723,70 zł. W piśmie z dnia 17 września 2012 r. powódka oświadczyła, że w związku z wypowiedzeniem ugody uważa za niebyłe swoje oświadczenie o uznaniu długu i zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia. Żadne z postanowień ugody nie przewidywało możliwości częściowego wypowiedzenia umowy, a powoływane przez pozwanego postanowienie § (...) umowy dotyczyło wypowiedzenia umowy w całości. Nadto powódka mając na względzie okoliczności wpisania przez ZUS hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej własność A. G. (2), zatajenia przed nią w momencie podpisywania ugody faktu zadłużenia A. G. (2) w ZUS na kwotę około 20 000 zł, złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umowy ugody z dnia 26 września 2011 r. jako zawartej pod wpływem podstępnych działań A. G. (1) i A. G. (2). A. G. (1) zapewniał, że nie toczy się postępowanie podatkowe ani windykacyjne, że jego syn nie ma długów, które mogłyby spowodować ujawnienie hipoteki. Świadomie wprowadził powódkę w błąd, gdyż przed podpisaniem ugody miał wiedzę co do istnienia takich zobowiązań, jak i prowadzonego przeciwko synowi postępowania podatkowego. Istotne jest także, iż A. G. (1) i A. G. (2) wraz z pracownikami pozwanego banku (...) i E. S. celowo i podstępnie wprowadzili powódkę w błąd twierdząc, że tylko zawierając ugodę zwolni się z odpowiedzialności za dług brata. Jako podstawę prawną żądania powódka wskazała przepis art. 840 § 1 pkt. 1 i 2 k.p.c. Wobec rozwiązania umowy ugody z dnia 26 września 2011 r. przez pozwaną zniweczone zostały również skutki prawne zawartej w tej ugodzie klauzuli o uznaniu zadłużenia i zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia, który to zarzut powódka podniosła. Podniosła także, iż uchyliła się od skutków zawartej w dniu 26 września 2011 r. umowy ugody. Uchylenie się od złożonego oświadczenia woli nastąpiło ze skutkiem *ex tunc*.

Pozwany Bank (...) Spółka Akcyjna w W. domagał się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, iż źródłem powstania zobowiązania powódki było udzielone przez nią poręczenie za zobowiązania wynikające z kredytu udzielonego A. G. (1) w wysokości 93 000 zł. Poręczenie obejmowało zobowiązania kredytobiorcy istniejące w chwili udzielenia poręczenia jak i mogące powstać w przyszłości z tytułu wymienionego kredytu. Jako poręczyciel powódka ponosiła solidarną odpowiedzialność z kredytobiorcą za spłatę należności głównej, odsetek i kosztów. Miała ona świadomość istnienia długu i dawała temu wyraz poprzez potwierdzenie salda zadłużenia wraz ze zrzeczeniem się zarzutu przedawnienia i zobowiązaniem do spłaty zadłużenia wynoszącego wówczas 418 423,70 zł w kwotach po 1 000 zł miesięcznie począwszy od dnia 31 października 2004 r. oraz poprzez swój udział w spotkaniach odbywanych z pracownikami pozwanego Banku, mających na celu doprowadzenie do dobrowolnej spłaty zadłużenia. W wyniku negocjacji w sprawie dobrowolnej spłaty zadłużenia w dniu 26 września 2011 r. doszło do podpisania umowy ugody. W dacie zawarcia ugody syn A. A. G. udzielił poręczenia na zabezpieczenie spłaty zadłużenia objętego ugodą oraz podpisał dokumenty niezbędne do ustanowienia hipoteki do sumy 500 000 zł. W ocenie strony pozwanej powódka dobrowolnie i bez żadnego nacisku podpisała umowę ugody zawierającą jasne i czytelne oświadczenie o uznaniu długu w pełnej wysokości oraz o zrzeczeniu się korzystania z zarzutu przedawnienia. Z treści ugody wynikało, że zadłużenie obejmuje odsetki. Dokument ugody jest dowodem dokonania kilku czynności prawnych – zawarcia umowy oraz złożenia przez dłużników oświadczeń woli stanowiących jednostronne czynności prawne. Bank składając oświadczenie z dnia 8 maja 2012 roku mógł jedynie wypowiedzieć zawartą umowę i doprowadzić do rozwiązania wzajemnych zobowiązań stron, nie mógł rozwiązać składanych przez powódkę oświadczeń woli – oświadczenia o uznaniu długu, zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia i poddaniu się egzekucji. Na skutek rozwiązania umowy ugody nie doszło do zniweczenia skutków dokonanych przez strony tej umowy jednostronnych czynności prawnych w postaci

wymienionych oświadczeń woli. W ocenie strony pozwanej powódka nie wykazała podstępного wprowadzenia jej w błąd przez inne osoby przy dokonywaniu czynności zrzeczenia się zarzutu przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanego banku kwotę 7 217 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Sąd Okręgowy oparł się na następujących ustaleniach faktycznych:

Na podstawie umowy z dnia 25 lutego 1997 r. M. G. udzieliła poręczenia za zobowiązania z tytułu kredytu skonwertowanego w wysokości 93 000 zł udzielonego A. G. (1) na działalność gospodarczą. Poręczenie obejmowało zobowiązania kredytobiorcy istniejące w chwili udzielania poręczenia, jak i mogące powstać w przyszłości z tytułu przedmiotowego kredytu w szczególności zobowiązanie o odsetki i koszty procesu na wypadek gdyby kredytobiorca nie wykonał tych zobowiązań w oznaczonym terminie.

W piśmie z dnia 31 października 2004 r. skierowanym do Banku (...) w K. A. G. (1) oraz M. G. złożyli oświadczenia o uznaniu długu w kwocie 418 423,70 zł obejmującego odsetki z tytułu kredytu krótkoterminowego udzielonego w dniu 15 października 1991 r. oraz gwarancji udzielonej w dniu 12 lipca 1991 r. Zobowiązali się do spłaty należności od dnia 31 października 2004 r. w kwotach po 1 000 zł miesięcznie oraz zrzekli się prawa do korzystania z zarzutu przedawnienia.

W piśmie z dnia 9 marca 2009 r. skierowanym do Wydziału zamiejscowego Banku w R. A. G. (1) zobowiązał się do dobrowolnej spłaty zadłużenia wynoszącego w wymienionej dacie 413 423,70 zł w kwotach po 1 000 zł miesięcznie począwszy od marca 2009 r. Zwrócił się także o zwolnienie z zobowiązań M. G. w zamian za dokonanie wpłaty w kwocie 100 000 zł w terminie do dnia 31 grudnia 2009 r. M. G. wyraziła zgodę na propozycję przedstawioną w piśmie. W piśmie z dnia 9 lutego 2010 r. A. G. (1) zobowiązał się dokonać wpłaty kwoty 90 000 zł do końca maja 2010 r. oraz kwoty 100 000 zł do końca 2010 r. Zwrócił się także o umorzenie pozostałego zadłużenia. M. G. wyraziła zgodę na powyższą propozycję.

We wniosku z dnia 30 maja 2011 r. A. G. (1) zwrócił się do Banku (...) S.A. Centrum Restrukturyzacji i Windykacji w R. o zawarcie ugody dotyczącej spłaty kwoty 175 000 zł w ratach po 7 300 zł miesięcznie, zwolnienia z poręczenia M. G. w zamian za udzielenie poręczenia przez A. G. (2) oraz ustanowienia hipoteki na nieruchomości stanowiącej własność wymienionego położonej w S. przy ulicy (...). Bank (...) S.A. w W. wyraził zgodę na zawarcie ugody obejmującej spłatę zadłużenia z tytułu umowy o kredyt krótkoterminowy z dnia 16 października 1991 r. i gwarancji udzielonej w dniu 12 lipca 1991 r. na warunkach określonych w piśmie Banku z dnia 6 września 2011 r. W dniu 26 września 2011 r. zawarta została pomiędzy A. G. (1) i M. G. a Bankiem (...) S.A. w W. umowa ugody nr (...) w sprawie restrukturyzacji zadłużenia. Na mocy zawartej ugody dłużnicy zobowiązali się do spłaty zadłużenia w kwocie 175 000 zł w sposób określony w ugodzie. Jednocześnie złożyli oni oświadczenia o uznaniu zadłużenia wynoszącego na dzień podpisania ugody 386 923,70 zł i zrzeczeniu się korzystania z zarzutu przedawnienia. Zgodnie z § (...) umowy w zamian za zabezpieczenie poprzez poręczenie udzielone przez A. G. (2) oraz ustanowienie hipoteki do kwoty 500 000 zł na nieruchomości stanowiącej własność wymienionego Bank zobowiązał się zwolnić z długu M. G. przy czym zwolnienie miało nastąpić z chwilą uprawomocnienia się wpisu hipotecznego pod warunkiem wpisania hipoteki na pierwszym miejscu. W przypadku braku wywiązywania się przez dłużników z zobowiązań określonych w ugodzie w §(...) przewidziana została możliwość wypowiedzenia przez Bank ugody z zachowaniem 7-dniowego okresu wypowiedzenia. Dłużnicy złożyli także oświadczenia o poddaniu się egzekucji w przypadku dochodzenia przez Bank roszczeń z tytułu ugody na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, który Bank mógł wystawić do kwoty 580 000 zł i wystąpić o nadanie tytułowi klauzuli wykonalności do dnia 30 czerwca 2016 r. W piśmie z dnia 8 maja 2012 r. Bank wypowiedział warunki umowy ugody z zachowaniem 7-dniowego okresu w zakresie terminów spłaty zadłużenia i wezwał dłużników A. G. (1) i M. G. do spłaty całego zadłużenia w pierwszym w dniu po upływie okresu wypowiedzenia liczonego od dnia następnego po doręczeniu wypowiedzenia.

W piśmie z dnia 17 września 2012 r. M. G. zawarła oświadczenie o odstąpieniu od złożonego przez nią w dniu 26 września 2011 r. oświadczenia jako złożonego pod wpływem podstępu, którego mieli się dopuścić A. G. (1) i A. G. (2) zapewniając powódkę, że nie istnieje żadne niebezpieczeństwo uniemożliwiające wpis hipoteki Banku na pierwszym

miejscu oraz pracownicy Banku – A. T. i E. S., które wprowadziły powódkę w błąd twierdząc, że tylko zawierając ugodę zwolni się z odpowiedzialności za dług brata.

W dniu 15 czerwca 2012 roku Bank (...) S.A. w W. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) przeciwko dłużnikom A. G. (1), A. G. (2) i M. G. w celu dochodzenia roszczenia w kwocie 352 623,70 zł z tytułu odsetek i kosztów upomnień w kwocie 100 zł. Postanowieniem z dnia 11 lipca 2012 r. Sąd Rejonowy w Starachowicach nadał klauzulę wykonalności wymienionemu tytułowi egzekucyjnemu

W dniu 8 sierpnia 2012 r. Bank (...) S.A. w W. złożył do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Starachowicach wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko A. G. (1), A. G. (2) i M. G. w celu wyegzekwowania kwoty 352 623,70 zł z tytułu odsetek, kosztów upomnień w kwocie 100 zł i kosztów postępowania sądowego w kwocie 85,45 zł zgodnie z tytułem wykonawczym w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 15 czerwca 2012 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przez Sąd Rejonowy w Starachowicach w dniu 11 lipca 2012 r. W dniu 10 sierpnia 2012 r. zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny ustalił na podstawie dowodów z przedłożonych dokumentów, które nie budziły wątpliwości oraz z zeznań świadków i dowodu z przesłuchania powódki, uznając, że są one spójne i wzajemnie się uzupełniają.

Uzasadniając oddalenie powództwa Sąd Okręgowy przytoczył treść przepisu art. 840 § 1 k.p.c. i wskazał, że stwarza on podstawę do zwalczania tytułu wykonawczego w przypadku, gdy już po powstaniu tytułu egzekucyjnego zaszły zdarzenia prowadzące do wygaśnięcia zobowiązania lub, wskutek których zobowiązanie nie może być egzekwowane. W oparciu o regulacje materialnoprawne w literaturze rozróżnia się zdarzenia zależne (np. spełnienie świadczenia, potrącenie) oraz niezależne od woli stron, w tym m. in. przedawnienie roszczenia.

Zdaniem Sądu Okręgowego bezsporne było złożenie przez powódkę oświadczenia o zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia w zawartej ugodzie. Konieczne było natomiast ustalenie czy powódka skutecznie uchyliła się od skutków prawnych oświadczenia o uznaniu długu i zrzeczeniu się prawa do korzystania z zarzutu przedawnienia. Podniesiono, że uznanie długu i zrzeczenie się zarzutu przedawnienia są to jednostronne czynności prawne, które mogą stanowić – tak jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie – element ugody. Wypowiedzenie ugody nie mogło zatem skutkować zniweczeniem skutków złożenia przez powódkę oświadczenia o uznaniu zadłużenia i zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia. Do oświadczeń tych mogą mieć zastosowanie przepisy o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia, tj. art. 84 k.c. i nast., a w szczególności art. 86 k.c., który pozwala na uchylenie się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem podstępnego wprowadzenia w błąd. Przepisy nie zawierają definicji podstępu, dlatego zdaniem Sądu Okręgowego należy kierować się potocznym znaczeniem tego pojęcia. Powszechnie przyjmuje się, że działanie podstępne polega na świadomym wywołaniu u drugiej osoby mylnego wyobrażenia o rzeczywistym stanie rzeczy po to, aby skłonić ją do dokonania określonej czynności prawnej. Działanie podstępne jest zawsze naganne z punktu widzenia ocen etycznych, gdyż zakłóca w niedopuszczalny sposób proces decyzyjny innej osoby, doprowadzając tę osobę na podstawie zasugerowanych jej fałszywych przesłanek rozumowania do dokonania określonej czynności prawnej. Błąd może dotyczyć również sfery motywacyjnej, która stanowiła przyczynę złożenia oświadczenia woli. Przy podstępie mylne wyobrażenie o rzeczywistym stanie rzeczy spowodowane jest celowym działaniem innej osoby, która interweniuje w sposób niedopuszczalny w decyzyjny proces oświadczonego.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie nie miało miejsca takie działanie ze strony pozwanego Banku. Trudno bowiem uznać za podstępne działania wskazane przez powódkę niepoinformowanie jej przez pracowników Banku, iż zadłużenie obejmuje odsetki, które są przedawnione. Z treści ugody jednoznacznie wynika, że zadłużenie obejmuje odsetki. Fakt zaś, iż uгода obejmowała także zrzeczenie się przedawnienia wskazywał, iż roszczenie jest przedawnione, o czym pracownicy Banku dbający o interesy wierzyciela nie mieli obowiązku informować powódki. Powszechnie wiadomym jest, że roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu i to powódka należycie dbająca o swoje interesy winna ustalić, czy dochodzone od niej roszczenie nie uległo przedawnieniu. Sąd Okręgowy podniósł, że z zeznań powódki wynikało, że w 2006 lub 2007 r. została ona poinformowana przez brata A. G. (1), że do spłaty z tytułu udzielonego

wymienionemu kredytu pozostały odsetki, które są przedawnione. Nie można również przyjąć, iż pracownicy Banku wprowadzili powódkę w błąd informując ją, że tylko poprzez zawarcie ugody może ona zwolnić się z długu ani też wiązać z tą okolicznością zrzeczenia się przedawnienia. Niewątpliwie zawarcie w ugodzie stosownych postanowień umożliwiało zwolnienie powódki z długu. Zwolnienie z długu ma bowiem postać umowy. W przedmiotowej sprawie zawarcie tej umowy nastąpiło pod warunkiem zawieszającym, przez który rozumie się zastrzeżenie, które uzależnia powstanie skutków czynności prawnej od zaistnienia określonego zdarzenia przyszłego i niepewnego. Zgodnie z §(...) umowy ugody w zamian za zabezpieczenie poprzez poręczenie udzielone przez A. G. (2) oraz ustanowienie hipoteki do kwoty 500 000 zł na nieruchomości stanowiącej własność wymienionego Bank zobowiązał się zwolnić z długu M. G. przy czym zwolnienie miało nastąpić z chwilą uprawomocnienia się wpisu hipotecznego pod warunkiem wpisania hipoteki na pierwszym miejscu. Nieziszczanie się wymienionego warunku spowodowało, iż powódka nie została zwolniona z długu. Nie można także przyjąć, iż doszło do podstępnego wprowadzenia powódki w błąd przez A. G. (1) i A. G. (2) poprzez niepoinformowanie jej o zadłużeniu A. G. (2) wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, skutkiem czego było wpisanie hipoteki przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na pierwszym miejscu. Wskazano, że fakt, iż A. G. (2) posiadał zadłużenie nie musiał skutkować wpisaniem hipoteki. Nadto z zeznań świadków A. G. (1) i A. G. (2) nie wynikało, aby ich celem było świadome wywołanie u powódki mylnego wyobrażenia o rzeczywistym stanie rzeczy po to, aby skłonić ją do dokonania określonej czynności prawnej. Powódka nie wykazała także, aby zachodził jakikolwiek związek przyczynowy pomiędzy nie poinformowaniem jej o zadłużeniu A. G. (2) a złożeniem przez nią oświadczenia o uznaniu długu i zrzeczeniu się przedawnienia. W sytuacji gdyby powódka nie złożyła wymienionych oświadczeń nie byłoby konieczne zwolnienie jej z długu a wymieniony warunek dotyczy właśnie tej czynności. Nadto zawarcie ugody poprzedzały negocjacje i spotkania, w których powódka uczestniczyła. Zanim doszło do zawarcia ugody zarówno A. G. (1) jak i powódka składali liczne propozycje dotyczące spłaty zadłużenia, w szczególności w piśmie z dnia 31 października 2004 r. Od skutków złożenia tych oświadczeń w podanej dacie powódka się nie uchyliła.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

Apelację od wyroku złożyła powódka, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

- 1) naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 96 ust. 2 Prawa bankowego w zw. art. 5 tejże ustawy w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy uznał, że pozwana wystawiła bankowy tytuł egzekucyjny mając do tego oparcie w w/w przepisach a nadto w § (...) umowy ugody z dnia 26 września 2011 r., w sytuacji w której na skutek wypowiedzenia przez bank ugoda ta utraciła swoją moc;
- 2) naruszenie prawa materialnego, a to 117 § 2 k.c. w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy uznał, że poprzez złożone w dniu 26 września 2011 r. oświadczenie woli doszło do ważnego zrzeczenia się przez powódkę z zarzutu przedawnienia w sytuacji, w której roszczenie pozwanej nie było na tą chwilę przedawnione,
- 3) naruszenie prawa materialnego w postaci art. 86 k.c. w zw. art. 6 k.c. w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy uznał, że złożone w dniu 17 września 2012 r. oświadczenie o uchyleniu się od złożonego oświadczenia woli w dniu 26 września 2011 r. nie jest skuteczne albowiem powódka nie wykazała, że zawarła umowę pod wpływem podstępu,
- 4) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych jako podstawa rozstrzygnięcia w sprawie, poprzez uznanie, że pozwana nie udowodniła, że skutecznie odstąpiła od umowy ugody z dnia 26 września 2011 r.

W uzasadnieniu wskazała, że oświadczenie z dnia 26 września 2011 r. było bezskuteczne, skoro termin przedawnienia upływał dopiero dnia 9 marca 2012 r. Nadto czynność, na podstawie której wydano bankowy tytuł egzekucyjny nie była czynnością bankową w rozumieniu art. 5 prawa bankowego, gdyż mogłoby być tak jedynie wtedy, gdyby to bank był poręczycielem, a nie wierzycielem.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja była bezzasadna, co prowadziło do jej oddalenia.

W pierwszej kolejności należy rozważyć, jaki jest zakres okoliczności, które mogą być badane w niniejszym postępowaniu. Jak wskazuje się w doktrynie i w judykaturze ustawodawca wyodrębniając dla postępowania klauzulowego zarzuty formalne wyłączył je z zakresu rozpoznania sądu w postępowaniu spowodowanym wytoczeniem powództwa z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., i dlatego w tym postępowaniu podlegają badaniu jedynie zdarzenia wywołujące skutki materialnoprawne. Za taką ścisłą wykładnią przemawia wyjątkowy charakter przepisów art. 840 k.p.c. W przeciwnym razie dochodziłoby do rozstrzygania między stronami tej samej kwestii prawnej w kilku postępowaniach sądowych, a to byłoby trudne do pogodzenia zarówno z prawomocnością postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, jak i ze względu na sytuację wierzyciela, który pozostawałby zawsze w niepewności, czy wspomniane postanowienie uzyskało przymiot niewzruszalności, tudzież z zasadami ekonomii procesowej. Żadne względy nie wskazują na zamiar ustawodawcy uprzywilejowania tu dłużnika. Powinny go więc – jak w innych przypadkach postępowania egzekucyjnego – obciążać ujemne skutki zarówno niewykorzystania instytucji zaskarżenia, jak i oddalenia przez sąd odwoławczy wniesionego przezeń zażalenia. W konsekwencji nie można podzielić poglądu, że na uzasadnienie pierwszego powództwa przeciwegzekucyjnego dłużnik może powoływać formalne braki tytułu egzekucyjnego (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1985 r., sygn. akt III CZP 14/85, OSNC 1985/12/192). Ograniczenie to w pełni zachowuje swoją aktualność w przypadku, gdy tytułem wykonawczym jest bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nadaną przez sąd (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2007 r., sygn. akt III CSK 416/06, Lex nr 269807). W postępowaniu o nadanie badania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu sąd bada istnienie podstaw do nadania klauzuli tj. istnienie dokumentów bankowych pozwalających na stwierdzenie czy roszczenie jest czynnością bankową dokonaną bezpośrednio z bankiem czy też z zabezpieczenia wierzytelności banku wynikającej z tej czynności bankowej, a także badania treści oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji w zakresie w jakim pozwala na przyjęcie, że osoba wskazana jako dłużnik poddała się egzekucji co do wskazanej w nim kwoty i terminu, a także co do roszczenia, które wynika z czynności bankowej, nie bada natomiast, tego czy dłużnik składając takie oświadczenie miał świadomości skutków czynności, której dokonuje, a także jaki był cel i zamiar stron zabezpieczających czynność bankową (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 lutego 2013 r., sygn. akt VI ACa 999/12, Lex nr 1314952). Wbrew twierdzeniom powódki, z przywołanego przez nią w apelacji wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 3 stycznia 2013 r. (sygn. akt I ACa 533/12, Lex nr 1280460) nie wynika wniosek przeciwny. W wyroku tym stwierdzono jedynie, że w przypadku wydania tytułu egzekucyjnego nie pochodzącego od sądu, a więc także bankowego tytułu egzekucyjnego, możliwe jest podnoszenie w ramach powództwa opozycyjnego zarzutów merytorycznych w znacznie większym stopniu niż byłoby to możliwe w przypadku tytułu egzekucyjnego pochodzącego od sądu. Nie stwierdzono natomiast, by w ramach powództwa opozycyjnego było możliwe ponowne badanie formalnych warunków badanych już w postępowaniu klauzulowym.

Dlatego podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 96 ust. 2 prawa bankowego, który stanowi właśnie o wymogach formalnych bankowego tytułu egzekucyjnego nie mógł być skuteczny, gdyż w ogóle nie może być przedmiotem rozpoznania w niniejszym postępowaniu. Tego rodzaju zarzut mógł być natomiast podniesiony w zażaleniu dłużnika na postanowienie o nadaniu tytułowi klauzuli wykonalności. Na marginesie należy natomiast jedynie wspomnieć, że tytuł nadaje się do egzekucji, a jako podstawę wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego wskazano nie tylko ugodę kwestionowaną przez powódkę, lecz także szereg innych czynności, począwszy od umowy gwarancji z dnia 12 lipca 1991 r., a w odniesieniu do powódki umowy poręczenia z dnia 25 lutego 1997 r. zawartej przez nią z pozwanym bankiem. Tymczasem do nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nie jest wymagane oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji, jeżeli czynność bankowa, z której wynika wierzytelność objęta tytułem egzekucyjnym, została dokonana przed dniem 1 stycznia 1998 r. (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1998 r., sygn. akt III CZP 46/98, OSNC 1999/7-8/125).

Przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie są zatem zarzuty merytoryczne, odnoszące się do materialnoprawnej treści roszczenia, które zostało ujęte w kwestionowanym tytule wykonawczym. W tym zakresie mieszczą się zarzuty

dotyczące przedawnienia oraz uchylenia się od skutków oświadczenia woli o zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia lub uznania roszczenia.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego należy jednak stwierdzić, że roszczenie nie jest przedawnione. W piśmie z dnia 29 października 2004 r., (oznaczonego pismem ręcznym datą 31 października 2004 r., k. 83) dłużnik główny oraz powódka zrzekły się zarzutu przedawnienia. Jakkolwiek pismo to zostało niezręcznie sformułowane („zrzekamy się prawa do dochodzenia roszczeń z tytułu przedawnienia roszczeń”), to jednak prawidłowa wykładnia tego oświadczenia, dokonana zgodnie z art. 65 § 1 k.c., nie pozostawia wątpliwości, że istotą oświadczenia było zrzeczenie się zarzutu przedawnienia w rozumieniu art. 117 § 2 k.c. Powódka nie zaprzeczyła autentyczności tego oświadczenia, nie podnosiła również, by zostało ono złożone pod wpływem jakiegokolwiek wady oświadczenia woli. Skoro powódka zrzekła się zarzutu przedawnienia, to dalsze oświadczenia o jego zrzeczeniu mogły stanowić jedynie potwierdzenie tej właśnie czynności. Skuteczność tych oświadczeń nie ma natomiast wpływu na skuteczność oświadczenia złożonego wcześniej, które decyduje o bezzasadności podnoszonego zarzutu przedawnienia.

Należy jednak zauważyć, że zarzut bezskuteczności jej oświadczenia o zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia z dnia 26 września 2011 r. z uwagi na podstęp drugiej strony jest bezzasadny. Brak jest ustawowej definicji tego oświadczenia, jednakże według niekwestionowanego zapatrywania, zrzeczenie się zarzutu przedawnienia jest jednostronną czynnością prawną, oświadczeniem woli osoby przeciwko której przysługuje roszczenie; jest to oświadczenie skierowane do adresata (M. Pyziak-Szafnicka, Komentarz do art. 117 Kodeksu cywilnego [w:] M. Pyziak-Szafnicka, Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna, Lex 2014 r.). Ponieważ oświadczenie to jest składane drugiej stronie, może w konkretnych okolicznościach wystąpić sytuacja opisana w art. 86 k.c., tj. złożenie oświadczenia pod wpływem błędu podstępnie wywołanego przez drugą stronę (§ 1) lub pod wpływem błędu wywołanego podstępnie przez osobę trzecią, jeżeli strona której oświadczenie jest składane o podstępnie wiedziała i nie zawiadomiła o nim strony składającej oświadczenie. Powódka powołuje się na to, że oświadczenie w dniu 26 września 2011 r. złożyła właśnie pod wpływem podstępu. Miał on polegać na zatajeniu przed nią, że jej bratanek A. G. (2), którego nieruchomości miała stanowić zastępcze zabezpieczenie długu głównego, ma zadłużenie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. W rezultacie Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzyskał hipotekę przymusową, a hipoteka pozwanego banku nie mogła zostać wpisana na pierwszym miejscu, co było warunkiem zwolnienia powódki z długu.

Jej stanowisko nie znajduje jednak potwierdzenia w ustalonych okolicznościach faktycznych. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że zarzut błędnych ustaleń faktycznych postawiony w apelacji był bezzasadny. Aby zarzut taki był skuteczny, nie wystarczy stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu apelującego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. Tymczasem powódka takiego wyводу nie przedstawiła. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i przyjmuje je za własne. Nie ma bowiem żadnego dowodu, który wskazywałby na wiedzę banku o zadłużeniu A. G. (2), a w konsekwencji o tym, że A. G. (2) wprowadził w błąd powódkę. Wynika to ze spójnych w tym zakresie zeznań wszystkich słuchanych świadków. Także sama powódka podczas swojego przesłuchania nie podała żadnych konkretnych okoliczności, na podstawie których twierdzi, że przedstawiciele banku wiedzieli o długu A. G. (2).

Nie można także dopatrywać się podstępu w tym, że bank nie poinformował powódki o ewentualnym przedawnieniu roszczenia głównego lub jej roszczenia. Zgodnie z przyjętą obecnie w art. 117 k.c. konstrukcją instytucji przedawnienia stanowi ona zarzut, który dłużnik może, ale nie musi podnieść. Zobowiązanie przekształca się w tzw. zobowiązanie naturalne, jednak dalej istnieje. Dlatego wierzyciel nie ma obowiązku informowania dłużnika, że jego dług jest już przedawniony. Z kolei ewentualne stwierdzenie pracowników banku, że tylko zawierając ugodę powódka zwolni się z długu odpowiadało prawdzie, gdyż dług – choć był przedawniony – ciągle istniał. Ponadto nawet gdyby uznać, że powódka pozostawała w błędzie w rozumieniu art. 86 k.c., to nie został on w ogóle wywołany ani przez bank, ani przez dłużnika głównego. Tymczasem możliwość uchylenia się od skutków oświadczenia woli z powodu podstępu uzależniona jest od wywołania błędu, a nie jedynie od jego skorzystania z już istniejącego, „pierwotnego” błędu strony. O podstępnym działaniu banku można by mówić co najwyżej wtedy, gdy przedstawiciele banku zapewniali powódkę,

że jej dług nie jest przedawniony, jednakże brak na takie działanie dowodów, a nawet brak twierdzeń powódki, by tak właśnie było.

Podsumowując, bankowy tytuł egzekucyjny opatrzony w klauzulę wykonalności, którego pozbawienia wykonalności domaga się powódka, został oparty o istniejące roszczenie banku wobec powódki, wynikające z umowy poręczenia, nieprzedawnione w wyniku dwukrotnego zrzeczenia się przez powódkę zarzutu przedawnienia. Dlatego żądanie powódki pozbawienia wykonalności tego tytułu było bezzasadne, o czym trafnie orzekł Sąd I instancji.

Prowadziło to do oddalenia apelacji pozwanej, o czym Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach orzeczono w punkcie 2 sentencji na zasadzie art. 98 k.p.c., mając na względzie zasadę odpowiedzialności za wynik sprawy. Postępowanie apelacyjne zostało w całości wygrane przez stronę pozwaną, a na jej koszty złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika – radcy prawnego, obliczone na podstawie § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 ust. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.